

Vojenské zpravodajství v mírových operacích

Pär Eriksson je pracovníkem švédského Ústavu obranného výzkumu ve Stockholmu, který se zabývá problematikou mírových operací. Jeho článek je založen na společné švédsko-norské studii týkající se vojenského zpravodajství v průběhu operací na podporu míru v tom nejširším smyslu slova, jakými jsou UNFICYP, UNOSOM, IFOR, SFOR a další. Nespadají sem operace, které mohou být pokládány za regulérní válku, např. operace Pouštní bouře. Vzhledem ke skutečnosti, že mírové organizace (např. OSN) tak, jak existují dnes, nemohou realisticky udržovat svou vlastní zpravodajskou službu na strategické úrovni, je článek zaměřen na operační a taktickou úroveň zpravodajství a jen do určité míry na jeho národní a strategickou úroveň. Je psán ze švédského hlediska: tj. z hlediska malého, neangažovaného státu, který má určité zkušenosti s operacemi udržování míru (peacekeepingem). Redakčně upravený a zkrácený příspěvek jsme převzali z časopisu International Journal of Intelligence and Counterintelligence, Spring 1997.

* * *

Obecně se soudí, že vojenské zpravodajství respektive zpravodajská služba nejsou v rámci činností OSN zcela legitimní. Organizace jakou jsou Spojené národy by měla být otevřená a transparentní a neměla by se zabývat žádnou činností, která by snad mohla narušit její vztahy se stranami účastnicími se konfliktu. To je ale poněkud zavádějící, zvláště když si uvědomíme, že tradiční *peacekeeping* (tj. dozor nad zachováváním příměří nebo míru) spočívá hlavně na vizuálním pozorování.

Ve srovnání s tradičními mírovými operacemi, kdy se jednotky vkládaly mezi znesvářené strany, jsou dnešní mírové operace komplexnější. Často se týkají konfliktů charakterizovaných občanskou válkou, silnými národnostními a etnickými podtóny. Názorným příkladem je Bosna.

V občanských válkách bývá první obětí konfliktu civilní obyvatelstvo. Válka je vedena na velkých územích, bez jasných frontových linií, odehrávají se masakry, znásilňování, jsou ničeny kulturní hodnoty. Někdy je to práce „ozbrojených banditů“, jindy „pravidelné“ armády, ale nejčastěji nejde odlišit jedny od druhých.

Tím nejdůležitějším rysem soudobých konfliktů je jejich velká citlivost a dynamika. Členové mírových misí musí řešit situace, kdy jediný výstřel v oblasti operací může mít strategický význam a kdy prohlášení Bílého domu může vzápětí vyvolat přestřelku. Velitel jednotky mírových sil musí více sledovat to, co se odehrává na vyšší úrovni (mírová jednání, mezinárodní politika na globální i regionální úrovni), než to, co se děje v jeho sektoru, což klade na něho i jeho štáb nemalé nároky.

Termín „neustranné chování“ je většinou vykládán jako používání zbraní (násilí) jen v sebeobraně. Úkolem mírových misí je hlavně monitoring, pozorování a hlášení. Nicméně v posledních letech začal převládat poněkud aktivnější postoj: připouští se **přímá akce**, bez předcházející potřeby sebeobrany. Mandát mírových sil stále častěji a častěji **dovoluje užití síly ke splnění cílů operace**. Souhlas zúčastněných stran (který může být obtížně

zjistitelný) už není nezbytnou podmínkou. **Bezpečnost i sebedůvěra vojáků je tak vyšší, obzvláště v nepřátelském prostředí, zvyšuje se i respekt k mírovým jednotkám a jejich posláním.**

Mění se definice „nestrannosti“ mezinárodních mírových operací. **Mírové síly jsou zde především proto, aby umožnily dlouhodobé mírové řešení problému a neprosazovaly zájmy některých států či stran.** Respekt v této souvislosti znamená, že strany konfliktu přijímají mírové síly jako legitimního představitele světového společenství. Jestliže jedna nebo více stran neuznává tuto legitimitu, musí být mírové síly schopny použít zbraně a současně vytvářet možnost jednání. Legitimita a integrita mírových sil jsou nutným předpokladem, jinak prováděná akce bude jen demonstrací síly, ne peacekeepingem.

Zpravodajství a operace na podporu míru

O mírových silách se tradičně předpokládá, že nepotřebují zpravodajskou službu, která by poskytovala dlouhodobé předpovědi. Jejich „zpravodajská služba“ většinou kompiluje a předkládá zprávy o událostech v oblasti konfliktu. Analýza je omezena na zjištění, zda se napětí v dané oblasti snížilo či zvýšilo. V otázkách bezpečnosti se opírají hlavně o informace uvolňované velmocemi či samotnými soupeřícími stranami.

Takovýto druh zpravodajství ale dnes nestačí. **Za prvé, velmocí již nekontrolují soupeřící strany, tak jako to dělaly kdysi.** Riziko útoku na příslušníky mírových sil se zvýšilo, a už jen pro svou vlastní bezpečnost potřebují mírové síly vědět o situaci v dané oblasti mnohem více. **Za druhé, čím komplexnější jsou úkoly, které zahrnují etnickou, sociální, nacionalistickou problematiku, identifikování kombatantů, tím více vzniká nutnost znát povahu svářících se stran, jejich zájmy a aktivity.** **Za třetí, pokud OSN a ostatní mezinárodní organizace chtějí dosáhnout nějaké politické výsledky u jednacího stolu, nemohou si dovolit mít méně znalostí o záměrech soupeřících stran než mají strany samotné.** Přinejmenším nesmí dovolit, aby bylo užíváno blufování, musí prokázat, že jsou zodpovědné za události i mimo jednací stůl. **Za čtvrté, když zvážíme ohromné kapacity zpravodajských služeb velmocí, strany se mohou skutečně domnívat, že světové společenství ví více než skutečně ví.** Pokud zůstane masakr bez odvěty, může se viník domnívat, že mu byla udělena plná moc, a zatím to byl pouze důsledek nevědomosti. **A konečně zpravodajská služba je potřebná k tomu, aby předvídala další vývoj konfliktu, jaké prostředky a metody strany použijí, zvláště když se mění složení válečnických stran, je používána nová mírová taktika ap.**

Zpravodajství a věrohodnost mírových jednotek

Ve válce je výběr metod zpravodajské služby určován tím, jaké cíle hledá, daným časem a zdroji. Nezájímá ji - na rozdíl od jednotek mírových sil - reakce protivníka.

Mírové síly musí naproti tomu chránit jak svou integritu tváří v tvář soupeřícím stranám, tak schopnost organizací (např. OSN, OBSE) dosáhnout politického úspěchu jednáním. Také není morálně přijatelné posílat vojáky do válečných zón bez řádné znalosti situace.

Základním předpokladem by měla být nestrannost, důvěra a respekt. Mírové síly musí dát jasně najevo, že shromažďují informace ne proto, aby je předávaly druhé straně, ale že jejich hlavním cílem je usnadnit mírová jednání, že je právem i povinností mírových sil získávat informace, a že i jiné strany jsou podrobeny stejné kontrole.

To neznamená, že strany musí přijmout jakékoli metody dohledu a pozorování. Omezení jsou spíše emocionální než racionální. Strany budou zřejmě lépe snášet bezpilotní průzkumný letoun než hlídku OSN s načerněnými tvářemi, i když průzkumný letoun nasbírá jistě více informací než pozemní hlídka.

Samozřejmě se vyskytnou i obvinění ze špionáže. Bude to zejména ze strany těch, kteří již byli za něco světovým společenstvím kritizováni či mají nějaké důvody se domnívat, že by výsledkem pozorování mohl být nějaký druh kritiky, nebo prostě ti, kteří cítí, že by aktivita mírových sil mohla působit proti jejich cílům. Vážným problémem se to stává tehdy, když se veřejnost domnívá, že mírové síly nepřístupují ke všem stranám stejně, když jsou mírové síly tak slabé, že nejsou schopny odolat tlaku svářících se stran (Kongo). A situace je ještě horší, když se jedna ze stran domnívá, že v mírových silách existuje únik informací, ze kterého těží ta druhá strana.

Zpravodajství a státy, které poskytují mírové jednotky

Je pochopitelné, že se státy zdráhají předávat své zpravodajské informace organizacím jakou je například OSN. Dochází v nich k úniku informací, chybí jim praxe v zacházení s tajnými materiály (přinejmenším na taktické a operační úrovni), jejich členy jsou i státy, které nemusí být spojenci atd. V jednotkách se mohou vyskytovat jednotlivci, kteří jsou ochotni určité informace prodat či vyměnit.

Některé státy, které poskytují mírovým silám vojáky, mohou mít zájmy, které jsou v rozporu s mandátem mírové operace. Malé státy se mohou obávat, aby rozšířené zpravodajské funkce mezinárodní organizace neohrožily jejich státní integritu, zvláště bude-li zpravodajská sekce obsazena příslušníky jiných států. Na druhé straně jediné země, které jsou schopny (a ochotny) poskytovat kvalifikované zpravodajské kapacity jsou jen západní státy a Rusko.

Během konfliktu v bývalé Jugoslávii se ukázalo, že některé státy velmi ochotně poskytují dalším stranám zpravodajské informace získané mimo OSN. Pokládají totiž za absurdní, aby posílaly své jednotky do citlivých oblastí bez řádné analýzy situace. Spolupracují proto v neoficiálních „klubech“, často se svými tradičními spojenci. „Členství“ je získáváno schopností poskytovat hodnotné informace a schopností zacházet s nimi náležitým způsobem.

Mírové síly OSN sestávají hlavně z národních kontingentů, což způsobuje, že je zastřena podřízenost jednotek a znejasněny služební postupy. Jednotky, technicky pod velením OSN, jsou ve skutečnosti kontrolovány jejich národními vládami, což ale nemusí být na závadu. Systém řízení OSN nefunguje vždy příliš racionálně, takže vliv z venku je někdy velmi potřebný.

Na druhé straně - v jednotkách SFOR existují jasné služební postupy, a to díky tomu, že v nich převládá vliv NATO. Zacházení se zpravodajskými materiály je tam lepší než ve většině jednotek účastnících se jiných mírových operací. Také síly UNPROFOR měly velitelské struktury NATO, ale skládaly se z velkého množství jednotek ze států, které členy NATO nebyly. Nahrazení jednotek UNPROFOR jednotkami SFOR tedy mj. znamenalo větší množství zpravodajských informací. Ve vlastní zpravodajské službě pochopitelně dominují velmocí - proto mají menší země pocit, že se jim neříká všechno.

Zpravodajský proces se v mírových operacích liší v mnoha směrech od postupů tradiční války, včetně omezení některých metod získávání informací. Mezinárodní kontext vytváří podmínky jak spolupráce při získávání informací, tak jejich předávání. I zpravodajství jako takové se může podstatně lišit, protože se musí zabývat informacemi o ekonomice, etnické situaci atd. To je pro velitele něco zcela nového, potřebují proto při formulování otázek a analýze odpovědi pomoc.

■ PLÁNOVÁNÍ

Mírové jednotky jsou hlavně z politických důvodů obvykle nezávislejší než jednotky za války a nepřijímají vždy všechny rozkazy a požadavky od nadřízených štábů, zvláště co se týče zpravodajství. Mohou mít i další zpravodajské požadavky, které vyplývají z jejich částečně samostatného postavení. Tyto požadavky budou mít více společného s podmínkami *konfliktu nízké intenzity* než s konvenční války. Zprávy o spokojenosti či nespokojenosti civilního obyvatelstva, o místní ekonomické situaci budou zrovna tak důležité jako údaje o počtu tanků.

Cíl a povaha mírových operací se přirozeně mění v závislosti na povaze konfliktu a cílech organizace, které byl udělen mandát. V některých případech bude hlavním úkolem doručit pomoc do nepřátelského prostředí (Bangladéš), někdy do značně zhoršujícího se prostředí (Somálsko). V jiných případech je cílem oddělit od sebe dvě armády (operace na Sinaji). Někdy jsou hranice konfrontace neostré, etnické a kriminální skupiny se pohybují na obrovské ploše (Bosna). Jindy mohou být mírové síly nasazeny před vojenskými jednotkami - potom slouží mj. pro shromažďování zpravodajských informací pro světové společenství (UNPREDEP v Makedonii).

Je nezbytné určit, o kterou fázi té které operace se jedná. Právě mírové operace po skončení studené války jsou dynamické, jejich charakter se často a rychle mění. A zpravodajské požadavky se mění právě tak rychle.

■ ZPRAVODAJSKÉ POŽADAVKY

Vyjmenovat zpravodajské požadavky je často jednodušší než způsob jak je formulovat do správných otázek. Můžeme si zde vysvětlit tři speciální oblasti zpravodajského zájmu, které jsou typické pro mírové operace: etnická situace, sociální a ekonomická situace, postoje místních předáků a obyvatelstva.

1. Díky znalosti *etnické situace* se můžeme vyhnout kulturním chybám (např. bychom měli vědět, že není vhodné zvát muslimské předáky na bohatou recepci během ramadánu), ale to je spíše věcí zdravého rozumu než zpravodajství. Vlastní zpravodajství vstupuje do hry, až když se má správně vyhodnotit míra a rozsah konfliktu, jeho etnická a národnostní dynamika. Izolovaná, Muslimy ovládaná vesnice uvnitř chorvatského území, může být nebezpečnou půdou pro náhlé vzplanutí konfliktu. Proč určité oblasti reagují nepřátelsky na přítomnost cizích etnických skupin? Příklady otázek taktického zpravodajství: Jaké jsou historické a současné vazby mezi danou oblastí, sváfcími se stranami, státy, aliancemi? Jaká byla jejich zkušenost za druhé světové války? Jsou zde aktivní náboženští či etničtí fundamentalisté? Jestliže ano, jak jsou přijímáni? Která skupina zapálila kostel? Můžeme v této oblasti očekávat etnické srážky?

2. **Sociálně-etnický faktor** je často rozhodujícím prvkem správného chápání etnického konfliktu nízké intenzity. Na povrch vystupují nacionalistické či náboženské rysy, ale při podrobném vyšetření odhalíme jejich sociální a ekonomické kořeny. Hned dvojím příkladem je libanonská občanská válka. Sociální vrstva vlivných a bohatých byla téměř totožná s křesťanským obyvatelstvem, zatímco vrstva chudých sestávala se šiitských muslimů. Sociální konflikt měl tudíž podobu náboženského boje, přinejlepším tento zápas překrýval. Tradiční klanové a skupinové předáci (zuama) drželi jako skupina pevně moc. Pro své zájmy byli ochotni se spojit i se svými včerejšími nepřáteli. Stará mocenská elita řídila válku způsobem, který jí nejlépe vyhovoval. Je životně důležité, abychom věděli, kdo tradičně drží moc a má vliv. Je možné tuto strukturu využít? Kdo má z války prospěch? Komu připadla loňská úroda? Kdo řídí místní obchod? Kde končí finanční fondy? Kdo ovlivňuje způsob, jakým obyvatelstvo hlasuje? Je dodržování zákonnosti a práva v oblasti prosazováno nepravidelnými „policejními silami“?

3. Rozhodující význam pro strukturu a způsob činnosti mírových operací mají *postoje civilního obyvatelstva* a místních úřadů. Jsou mezinárodní jednotky pokládány za přítel, nepřítel či jsou bezvýznamné? Je válka chápána jako domácí či mezinárodní problém? Kde začíná stav materiální nouze? (To se může značně lišit např. v Somálsku, v bývalé Jugoslávii).

■ ZÍSKÁVÁNÍ ZPRAVODAJSKÝCH INFORMACÍ

Hranice mezi tím, co je a není politicky přijatelné při získávání informací během mírových operací, jsou poměrně neurčité. Často se zdá, že jsou založeny spíše na emocích a tradicích než na racionálních úvahách. V následující pasáži se proto pokouším definovat některé zásady zpravodajské činnosti, které strany konfliktu mohou pokládat za přijatelné:

- Pasivní zpravodajská služba má přednost před aktivní. Je třeba mít prostředky a zařízení umožňující vyhnout se situaci, která může způsobit eskalaci konfliktu, např. vyslání hlídky. Příkladem takového zařízení je radar.

- Neviditelná metoda shromažďování zpráv je lepší než viditelná. Jde o prestiž a pýchu. Nikdo nechce, aby byly odhaleny jeho záměry a slabá místa, obzvláště ne veřejně, před sobě rovnými. Příkladem méně viditelného shromažďování informací jsou satelity a bezpilotní letouny.

- Vojenské zpravodajství určené na ochranu příslušníků mírových sil je poměrně nekontroverzní. Některé strany by ale mohly (i když ne otevřeně) zpochybňovat právo mírových jednotek např. lokalizovat minová pole.

Uvedené zásady vedou ke třem hlavním závěrům. Za prvé jednotky mírových sil by měly mít možnost používat systémy pasivních a méně viditelných senzorů, bezpilotních letounů, satelitů a fotografického průzkumu oblastí. Za druhé by jednotky měly využívat všechny viditelné dostupné zdroje, např. domácí sběr a vyhodnocování informací. Za třetí by se měly lépe využívat informace shromážděné operačním velením, hlídkami, konvoji.

To vše platí za „normálních“ podmínek. Za zhoršených podmínek (na příklad když jsou přímo ohroženy mírové jednotky, existuje nebezpečí masakru či propuknutí války) by měly být zpravodajské operace prováděny jakoukoli vhodnou metodou, bez ohledu na politická omezení.

■ ZÍSKÁVÁNÍ ZPRÁV OD INFORMÁTORŮ

Jednou v hlavních výhod mírových operací je možnost přímého kontaktu s obyvatelstvem. Důležité informace tak mohou být získávány nasloucháním, pozorováním, hovory se ženami ve vesnici, od stánkařů na trhu. Takové informace se tradičními prostředky vojenského zpravodajství získávají jen obtížně. Přátelské vztahy s místními obyvateli, vojenskými a civilními úředníky poskytují nejenom nepřetržitou kontrolu nálad, ale jsou také zdrojem mnoha seriózních informací. Informace tohoto druhu nejsou poskytovány za peníze, ale protože skupiny či jednotlivci mají konfliktu dost. Somálská zkušenost ukazuje, že ženy a děti podávaly přesnější informace než placení profesionální informátoři.

Také uprchlíci mají často lepší informace o současné situaci a někdy vědí i co se může nastat.

Pokud užíváme informátory, vyzvědače, agenty, „korespondenty“, je tím základním předpokladem ochrana zdroje. V konfliktech, ve kterých některé strany neváhají zabíjet civilisty jako v bývalé Jugoslávii nebo ve Rwandě, je ochrana zdroje informací je nezbytná.

Také nevládní organizace mají dost znalostí o situaci, avšak většinou si nepřejí, aby je někdo spojoval s vojenskými jednotkami, částečně kvůli tomu, aby se vyhnuly kompromitování v očích soupeřících stran, či aby se nemusely dělit o zásluhy při poskytování pomoci s někým jiným, možná také proto, že jsou neochotné spolupracovat s vojenskými organizacemi.

Příslušníci mírových sil by měli respektovat, že organizace, jakou je třeba Červený kříž, byly úspěšné hlavně díky své pověsti, že jsou nestranné. Existuje možnost provádět určitý druh dialogu mezi vojenskými složkami mírových sil a nevládními organizacemi v rámci výměny informací o aktuální bezpečnostní situaci. Každá z organizací díky vzájemnému dialogu bude moci přinejmenším zlepšit svou bezpečnostní situaci.

■ TECHNICKÉ PROSTŘEDKY

Zdokonalené systémy senzorů, které jsou schopny přesně identifikovat vozidlo na vzdálenost několika stovek kilometrů, mohou být při mírových operacích velmi užitečné. Je velmi nepravděpodobné, že by OSN v dohledné budoucnosti získalo své vlastní satelity nebo nejmodernější radarové systémy. Alternativy zahrnují: leasing zdrojů na konkrétní operaci, půjčování zařízení (jako v případě s americkým hlídkovým letadlem U-2 nad severním Irákem). OSN je odkázáno na technicky jednoduché, konvenční metody, podobně jako mnoho zemí světa. Zahrnují odposlech, dělostřelecké radary (artillery-spotting radars), malé letouny vzdušného průzkumu a bezpilotní letouny.

V Bosně byly v rámci UNPROFOR tyto radary zasazeny. Poskytly orgánům OSN speciální informace, která strana skutečně během incidentů střílela. A znalost těchto a podobných informací představovala rozhodující výhodu v nespočetných jednáních.

USA v bývalé Jugoslávii používají bezpilotní letouny Predator s uspokojivými výsledky. Francie také nasadila v Bosně bezpilotní letouny. Kromě ceny, jejich další výhodou je, že bezpilotní letoun může udržovat polohu nad pozorovaným cílem po dlouhou dobu a monitorovat sled událostí.

Tradiční metody získávání informací mohou být účinné i dnes, když je třeba získat konkrétní informaci či při navazování styků s úřady a obyvatelstvem v oblasti operací.

Jejich nezbytnou podmínkou je ale svoboda pohybu. Pokud jsou mírové síly slabé, je umístění pozorovacích a kontrolních stanovišť, tras hlídek, spíše řízeno silnější stranou konfliktu než potřebami mírových sil.

Zpracování a analýza

Při mírových operacích je možné získat velké množství informací které, jsou-li správně využity, mohou poskytnout podstatně lepší obraz probíhající mírové operace. Zpravodajství je naneštěstí velmi velice fragmentární, neboť mírové jednotky často nekontrolují celou oblast operací. Na jednom místě je pozorován tank, na jiném hladomor, na třetím místě pohyby jednotek.

Takové zpravodajství se liší od zpravodajství za války. Příklad: Pokud analyzujeme zprávu o čtyřech tancích na cestě tradičním způsobem, je interpretována jako zesílená četa či rota, kterou tvoří průzkumná hlídka. V Bosně v r. 1995 tytéž čtyři tanky znamenaly předzvěst hlavní ofenzívy. Je třeba stále pamatovat, jaká kritéria by měla být užívána pro interpretaci událostí. Tato kritéria se budou měnit od jedné operace k druhé, musí být nepřetržitě aktualizovány a dopracovávány.

Tvorba scénáře

Identifikace zájmů stran v konfliktu nízké intenzity je mnohem těžší než v konvenční válce. Kdo je komu spojencem? Jaké jsou vztahy stran k ostatním státům, stranám mimo oblast konfliktu? Zpravodajští analytici v mírových operacích na úrovni praporu potřebují určitě schéma, do kterého mohou vložit a prověřit jednotlivé informace o strategickém/operačním vývoji v oblasti.

Jednou z metod je vypracování scénáře, který se zabývá hlavními osobnostmi konfliktu, jejich hlavními cíli. Kolik jsou ochotni platit v penězích, životy, mezinárodní proslulostí? Tato metoda předpokládá společné úsilí mnoha zkušených odborníků: operačních pracovníků, odborníků na výzkum chování, znalců bezpečnostní politiky, specialistů na danou oblast, vojenských odborníků. Musí pojímat konflikt v širokých, globálních souvislostech, musí se zabývat nejenom účastníky konfliktu, ale také velmocemi.

Tradiční zpracování vojenských informací bývá soustředěno na technické prostředky, typické pro určité druhy zbraní (např. dělostřelecké tahače), bojovou techniku (např. 20 tanků shromážděných v místě X) nebo činnosti (nepřítel vysílá bojovou hlídku v Y). Tyto informace (indikátory) jsou nepřetržitě porovnávány s tím, co už je známo o chování protivníka či s hypotézou, co je protivníkovým záměrem. Přítomnost jistého počtu indikátorů může např. vést k závěru, že „mechanizovaná divize“ je s jistou pravděpodobností umístěna jižně od Z.

Aplikace této metody na mírovou operaci může pomoci zpravodajské skupině vyřešit vzájemné strategické/operační působení, i potřebu „nekonvenčního“ zpravodajství. Indikátory by se v mezinárodním kontextu samozřejmě lišily od indikátorů konvenční války a zřejmě by se měnily od operace k operaci, i mezi jednotlivými fázemi operace. Koncepty by často sestávaly z řady indikátorů a sub-konceptů jak je znázorněno na obr.

Tvorba těchto indikátorů a konceptů, respektive rámce konfliktu, by měla být nepřetržitým, kontinuálním procesem prováděným národními zpravodajskými službami.

Obr.

Poskytuje znalost perspektivy konfliktu, která pravděpodobně chybí těm, kteří se konfliktu účastní.

Předávání zpravodajských informací

Bezpečnostní problematika předávání informací má přinejmenším dva aspekty: jde o riziko odhalení zdrojů a metod možnou konkurencí při spolupráci s jinými národními kontingenty, a za druhé jde o nebezpečí, že získané informace mohou proniknout k soupeřícím stranám. Únik informací může nastat z politických či ekonomických důvodů, někdy více či méně nechtěně, např. když se používá nezajištěných komunikačních linek.

Protože OSN nemá zpravodajskou službu na strategické úrovni a zřejmě ani nebude mít zařízení na získávání informací na operační úrovni, jakými jsou satelity nebo společný radiolokační průzkumný systém pozemního vojska a vojenského letectva (JSTAR), musí se účastníci mírových operací spoléhat na informace získané vlastními, národními prostředky.

Mírové síly potřebují informace, aby jednaly správně v citlivých situacích, eventuálně aby mohlo být paralyzováno šíření fám. Štáby je potřebují, aby mohly správně vyhodnotit aktuální stav. Jakým způsobem získané informace předávat?

Jednou z metod by mohla být komprese informací získaných na všech úrovních. Každému praporu by byly poskytnuty podrobné instrukce jaký druh informací má sbírat, např. počet těžkých zbraní v oblasti, pohyby jednotek atd. Nadřazené štáby nepotřebují tyto informace stále, ptají se jen tehdy, když je to nezbytné. Proto systém předpokládá dva typy zpravodajských hlášení. První, s vysokou úrovní komprese, popisuje místní situaci v poněkud obecných pojmech a zahrnuje pouze obzvláště zajímavé podrobnosti. Druhým typem je komplexní zpráva, která např. specifikuje podrobně přesuny jednotek a těžkých zbraní. První zpráva je předávána nadřazeným štábům podřízenými jednotkami a jednotlivými příslušníky. Druhá by měla být pravidelně rozesílána pouze do malého okruhu štábu praporu, ústně vyššímu štábu.

Tento přístup klade vysoké nároky na zpravodajskou sekci (oddělení, skupinu) praporu, který pro své hlášení využívá kompresi informací, určenou normálně jen pro divizní či vyšší úroveň. To ovšem předpokládá, že vyšší štáby důvěřují schopnostem sekce této

úrovně, jinak by musely žádat jen o nezpracovaná data či budovat vlastní systém získávání informací.

* * *

I když je velké množství analýz prováděno na národní úrovni, dnešní mírové operace kladou nové a vyšší požadavky. Zpravodajské skupiny i na praporní úrovni (což je jednak normální velikost zasazeného kontingentu, tak ta nejvyšší národní úroveň v rámci mírových operací; operace IFOR byly v tomto ohledu výjimkou) musí pokrývat široké spektrum problémů, které vyžadují jak vojenskou, tak akademickou kvalifikaci.

Ne při všech mírových operacích je zpravodajská činnost podceňována, ale její používání je obklopeno jakýmsi podivným tabu. Je to vážná, komplexní záležitost, kterou nelze brát na lehkou váhu. Nedostatečné zpravodajské informace potom mohou způsobit zasazeným jednotkám závažné problémy. Mohl by být ohrožen jak život příslušníků mírových sil, tak i samotný úspěch prováděné operace.

Aliance má za sebou velmi úspěšnou historii. V době bipolárního uspořádání světa, v letech vyhraněných konfliktů nepadl jediný voják NATO na obranu členského státu Aliance. Více než čtyři desetiletí její existence ukázaly, že je jedinou organizací schopnou zaručit bezpečnost a stabilitu celého kontinentu. Na tom mají zájem jak Spojené státy, tak Evropa. Obrovská lidská tragédie v bývalé Jugoslávii přinesla zkušenost, že evropští spojenci sami, bez přispění Spojených států, se nejsou schopni s krizovou situací na kontinentu vypořádat.

*maďarský prezident Árpád Göncz,
Nová přítomnost 12/1997*